تاک

معنای کودکی

صمد آخوندلو*

● هسته اصلی شکل‌گیری شخصیت هر انسان تا قبل از هفت‌سالگی (دوره طلایی ساختن‌گرایی) ایجاد می‌شود و بیراهه نرفته‌ایم اگر بگوییم «هر فردی، فرزند دوران کودکی خود است». کودک از بدو تولد به کمک حواس پنجگانه خود با محیط اطرافش تعامل کرده و ارتباط می‌گیرد و اطلاعات به‌دست‌آمده را کنجکاوانه‌تر، با طرح سؤالات بی‌پایان مطرح می‌کند و الگوهای ذهنی یا طرح‌واره‌های خود را یکی پس از دیگری شکل می‌دهد و آرام آرام رشد می‌کند.

در این میان نقش خانواده و محیط در شکل‌گیری شخصیت مطلوب کودک تا قبل از هفت‌سالگی بسیار مهم و حیاتی است زیرا کودکان تا قبل از هفت‌سالگی پدیده‌های طبیعی و محیط اطراف خود را از طریق مشاهده به صورت عینی پردازش می‌کنند و تصویرهای ذهنی مثبت و منفی از دنیای بیرونی برای خود می‌سازند که بعدها سرمنشأ بسیاری از رفتارها، حرکات، احساسات و تفکرات آنهاخواهد شد.

کودکان در این دوره با بازی‌کردن، زندگی‌کردن را می‌آموزند و در دنیای کودکانه تمرین می‌کنند که چگونه ببینند، بشنوند، لمس کنند، سؤال کنند، ببویند و بچشند. کودکان در سنین قبل از دبستان ابتدا وارد دوره «تحرک» می‌شوند سپس «تخیل» و در پایان «تعقل» می‌کنند. بازی‌کردن با کودک اصلی‌ترین عامل و کلیدواژه رشد شناختی است که موجب درک واقعیت‌ها و کنترل مهارت‌های شخصی، خودیاری و یکپارچگی حسی و حرکتی می‌شود.

چند توصیه ساده و کاربردی برای پرورش موفق‌تر کودکان:

۱- گردش، مسافرت، میهمانی، افزایش ارتباطات اجتماعی و تعامل با زندگی واقعی اهمیت بسزایی در اجتماعی‌شدن کودکان دارد. توصیه می‌شود تا می‌توانید سعی کنید دایره دوستی‌های کودک خود را بیشتر کنید.

۲- تسلط بر زبان شفاهی و گفتاری، موجب فراهم‌شدن موفقیت‌های چشم‌گیری در مهارت‌های نوشتاری و خواندنی کودکان در سنین بالاتر می‌شود. بنابراین نحوه گفت‌وگوی والدین با کودکان و انتخاب بازی‌های گروهی مناسب با سن کودک و خواندن کتاب داستان برای کودکان بسیار توصیه می‌شود.

۳- توجه به احساسات کودکان، ایجاد باورها و تصورات مطلوب برای ایجاد دنیای کیفی، زمینه‌ساز سلامت روان در سنین بالاتر خواهد بود و هرچه مخزن و باک احساسی کودکان از سوی والدین خصوصا مادران پر و لبریز باشد، انجام رفتارهای توجه‌طلب و آشفتگی در کودکان کمتر نمایان و موجب تقویت خودپنداره مثبت و شکل‌گیری هویت فردی سازنده می‌شود.

والدین گران‌قدر فراموش نکنید؛ شاید به‌خوبی نتوانید آینده فرزندتان را بسازید اما می‌توانید با برداشتن گام‌های کوچک آینده‌ای روشن برای فرزندتان بسازید.

*** دانشجوی ارشد روان‌شناسی کودک**

بررسی کارکرد مدرسه در جهان امروز و آینده

آیا مرگ مدرسه نزدیک است؟

توصیف وضع موجود آموزش‌وپرورش، سازوکارهای حاکم بر آن و بازنمایی‌های گاه‌وبیگاه آن در آسیب‌های اجتماعی، همواره از مباحث پرچالشی بوده که در پژوهش‌های مختلف و در سخن بسیاری از بزرگان آمده است. بر همین اساس بسیاری بر این باورند که به منظور کاستن از آسیب‌های اجتماعی و حرکت به سمت جامعه‌ای بهتر در عرصه‌های مختلف اجتماعی مانند عدالت‌جویی، توجه به محیط زیست، داشتن تفکر انتقادی و... مدرسه از نظر ارتباطات و کنش‌های درونی و نیز فرم و محتوا باید مورد توجه ویژه قرار گیرد. با درک این موضوع و لزوم معرفی مدرسه به عنوان یکی از مهم‌ترین پایگاه‌های فراهم‌آوردن تجربیات اجتماعی برای دانش‌آموزان و نیز نقش بسیار مهم مناسبات درونی مدارس به عنوان یکی از عواملی که به بازتولید ارزش‌های جامعه می‌انجامد، در نشستی با عنوان «آینده مدرسه» که در مؤسسه رحمان برگزار شد، به موضوع کارکرد مدرسه در جهان امروز و نقش مدرسه در آینده پرداخته شد که در ادامه می‌خوانید.

دچار فروبستگی ساختار آموزش شده‌ایم

اردشیر منصوری*

ردپای نگاه به مدرسه را می‌توان در شاعران کلاسیک ایران پی گرفت. سعدی از معدود متفکرانی است که عموما نگاه مثبتی به مدرسه داشته. برخلاف بیشتر شاعران که آن را مذموم دانسته‌اند؛ مانند خیام یا حافظ. آیا آینده مدرسه با مدرسه آینده متفاوت است؟ پرسشِ «آینده این امر متعین چه خواهد شد؟» معطوف به آینده مدرسه است، اما در تعبیر دوم پرسش از چگونگی مدرسه آینده است.

تعبیر نخست، ما را به سمت یک مفروض می‌برد. آیا مدرسه دچار مرگ خواهد شد؟ آیا می‌شود در جهان متحولی که ما در آن هستیم، یک یا دو دهه بعد، چیزی از مدرسه مانده باشد؟ جنس این پرسش، جنس پست‌مدرنیسم است. اما من چیزی به عنوان پست‌مدرن نمی‌بینم؛ آنچه هست، بصیرت‌هایی از پست‌مدرنیته است.

رولان بارت از «مرگ مؤلف» در فهم متن گفت و لیوتار از «مرگ معلم» که بر اثر چالش دانش رخ می‌دهد. آیا مدرسه دچار مرگ خواهد شد؟ نسبت آینده و مدرسه از منظرهای مختلف قابل طرح است: ۱) آنچه امروز مدرسه می‌خوانیم، چه فردایی دارد؟ ۲) مدرسه فردایی که جامعه و دانش و فناوری‌ها در آن پیشرفته‌ترند، چگونه خواهد بود؟

نگاه معطوف به آینده نهاد تعلیم و تربیت یونسکو، مدرسه و نظام آموزش‌وپرورش را نهادی می‌داند که باید شخص را با توسعه مجموعه توانایی‌های فردی برای کل زندگی آماده کند. سند تعلیم و تربیت یونسکو، بیان می‌کند که یادگیری برای دانش، انجام‌دادن، بودن (زیستن) و همزیستی است.

ما دچار فروبستگی ساختار آموزش شده‌ایم و به یک تغییر پداگوژیک نیازمندیم. هرگونه پیش‌بینی در ارتباط با مدرسه، مستلزم بررسی بنیادهای فلسفی است که در این باره می‌توان به دیدگاه‌های افلاطون، کانت، مارکس و دیویی پرداخت. متأخرین می‌گویند تفسیر جهان دیگر بس است، تغییر هستی هم‌اکنون مسئله ماست.

در ایران ما روی مدارس سرمایه‌گذاری می‌کنیم و با مدرسه کسب‌وکار می‌کنیم. یکی از سودآورترین کسب‌وکارها در ایران سرمایه‌گذاری روی مدرسه است. با شکوه‌ترین و بزرگ‌ترین ساختمان‌هایی که مکانی برای مسابقه کسب مدرک هستند. سرمایه‌داری مدرسه را قبضه کرده است.

در ایران هم ما با دو مسئله روبه‌روییم: یکی فلسفی است که چهار نگاه را دربر می‌گیرد؛ سنت‌گرایی افراطی، مدرنیسم تمام‌عیار، پیشرفت‌گرایی ایرانی-اسلامی و نوگرایی نقادانه و دیگری اجتماعی که سیطره نهاد سیاست بر دیگر نهادها از جمله آموزش‌وپرورش را دربر می‌گیرد.

*** عضو هیئت‌مدیره انجمن ایرانی اخلاق در علوم و فناوری**

اکنون با نقش اجتماعی مدرسه روبه‌رو هستیم

مرتضی نظری*

وقتی ما از تغییرات صحبت می‌کنیم، باید جهان جدید را بشناسیم؛ جهانی که رسانه‌ها بر آن سیطره دارند و کل زندگی‌مان را فراگرفته‌اند و محوریت با مصرف‌کننده است. حال در این جهان، چه تغییرات پارادایمی در آموزش‌وپرورش ایجاد شده است؟ ۱۰ مورد را می‌توان برشمرد:

۱- عبور از یکسان‌سازی: مدرسه آینده برای تخیل و رؤیاسازی یادگیرندگان اعتبار خاصی قائل خواهد شد.

۲. عبور از هنجارسازی: یادگیری و آموزش باید فرایندی منعطف و دوست‌داشتنی باشند.

۳. کاهش مداخله‌گری: دولت تنها نقش شبانی دارد و مداخلاتش پیوسته کاهش می‌یابد. البته کم‌کردن دخالت‌ها از کار معلم و مدرسه کافی نیست و باید معلم و مدیر هم از غنای فکری و مهارت مدیریتی بهره‌مند باشند تا بتوان مدرسه‌ای پویا ایجاد کرد.

۴. انسانی‌تر و طبیعی‌ترشدن روابط مدرسه (تلفیق بازی و آموزش): سرگرمی و تربیت باهم ترکیب می‌شود؛ چی دوست داری بازی کنی؟ براساس آن مفاهیم را به تو یاد می‌دهم.

۵. عبور از بوروکراسی‌های ملال‌آور و فرسایش‌های عاطفی کارکنان و کنشگران مدرسه: به قول دکتر فراستخواه، مدرسه، ادامه جامعه است، نه ادامه دولت. تأمین معیشت معلمان، تأمین لشکریان توسعه است.

۶. آموزش فردی‌شده و غیرانبوه: الان تولید انبوه داریم؛ یعنی یک محتوای یکسان به همه آموزش داده می‌شود که تفاوت‌های فردی را نادیده می‌گیرد. درواقع آموزش‌وپرورش در ساختمانی در تهران ازسوی چند شورا به نام شورای تألیف، کتاب‌هایی برای ۱۰۶ هزار مدرسه و ۱۳ میلیون دانش‌آموز تألیف می‌کنند و این عجیب‌ترین شکل آموزش است؛ یعنی تولید انبوه برای همه و این یعنی نادیده انگاشتن سیستماتیک تفاوت‌های فردی.

۷. عبور از آموزش‌های مستقیم: مدارس ما فرصتِ «شدن» را از فرد می‌گیرند.

۸. معماری نوین و طراحی متفاوت مدارس جدید.

۹. عبور از پیش‌بینی‌پذیری: متفاوت فکرکردن را از گیرنده سلب کرده‌ایم و شابلون گذاشته‌ایم. در کتاب‌های درسی دائم نوشته انتظار است دانش‌آموزان عزیز پس از مطالعه این فصل به این نتایج برسند. شاید دانش‌آموز پس از خواندن به چیزهای دیگر و متفاوتی برسد؛ اینجاست که به حیطه آزادی حرکت برای یادگیرنده بیشتر باید قائل شد ولی ما متفاوت‌نگاه‌کردن را از یادگیرنده گرفته‌ایم و نتیجه آن ناتوان‌پروری است

۱۰. عبور از تصور پناهگاهی نسبت به مدرسه: درحال‌حاضر نگاه ابزاری و غیرتوسعه‌ای به مدرسه داریم.

بی‌زمانی- بی‌مکانی رخ خواهد داد. باید ببینیم با این تغییرات، مدرسه زنده خواهد ماند؟ برای زنده‌ماندنش باید چه‌کار کنیم؟ آموزش‌وپرورشِ عصر جدید، فاصله خود را از آموزه‌های دولت‌محور و سخت، حفظ کرده است و ما اکنون با نقش اجتماعی مدرسه روبه‌رو هستیم.

*** مدیر کل کانون پرورشی فکری کودکان و نوجوانان استان تهران**

یادداشت

جای خالی نشاط در مدارس را چگونه پر کنیم؟

حسین سوری*

● یکی از مهم‌ترین دلایلی که دانش‌آموزان در مدرسه نشاط کافی ندارند این است که اکثر آنها در رشته مورد علاقه خود تحصیل نمی‌کنند و بیشتر تحت تأثیر اولیا، رشته خود را انتخاب کرده‌اند. این مسئله باعث می‌شود که دانش‌آموز به مدرسه علاقه‌مند نباشد و دنبال راهی برای رهایی از این مکان باشد و این یک معضل بسیار بزرگی است.

باید ببینیم که چطور می‌شود برای این مسئله راه‌حلی پیدا کرد. درصد زیادی از دانش‌آموزان در پایه نهم برای انتخاب رشته از علاقه خانواده خود پیروی می‌کنند و خانواده‌ها به اجبار مطابق با نظر خود، دانش‌آموز را به رشته‌ای که علاقه چندانی به آن ندارد، می‌فرستند. این به دلیل ناآگاهی خانواده از مهارت‌های دانش‌آموزان است. برای اینکه این طرز فکر را عوض کنیم و خروجی بهتری بگیریم باید خانواده‌ها را با مهارت‌ها و استعدادهای نهفته دانش‌آموزان آشنا کنیم. همچنین فضایی را برای دانش‌آموز در مدرسه ایجاد کنیم که بتواند در مدرسه به کسب مهارت در حوزه‌ای که هم استعداد و هم علاقه دارد، بپردازد و دانش‌آموز قبل از انتخاب رشته تجربه کسب کند تا بداند در رشته انتخابی‌اش توانایی دارد یا خیر؟

ما در مدارس‌مان فقط نباید به بحث درس‌خواندن و آموزش بپردازیم بلکه باید قسمتی را به پرورش مهارت‌ها و استعدادهای دانش‌آموزان اختصاص دهیم، این یعنی مدرسه با نشاط و مورد علاقه دانش‌آموزان؛ یعنی اینکه ما باید فضاهایی را در مدارس ایجاد کنیم که دانش‌آموزان بتوانند در حوزه‌ای که در آینده می‌خواهند به عنوان شغل انتخاب کنند فعالیتی انجام داده باشند.

هنگامی که این نوع فضا در دوره متوسطه اول ایجاد شود ناخودآگاه در سال‌های بعدی و بالاتر نیز دانش‌آموز احساس خوبی برای درس‌خواندن دارد. در این شرایط دانش‌آموزان برای درس‌خواندن خود هدف مشخصی دارند و دیگر صرفا برای رفع تکلیف درس نمی‌خوانند. در این شرایط است که دانش‌آموزان برای رسیدن به اهداف بلند خود گام بر می‌دارند. داشتن هدف یعنی ایجاد انگیزه برای درس‌خواندن و ایجاد انگیزه یعنی سخت‌کوشی.

با همه این تفاسیر، اگر بخواهیم کار عمیق و ریشه‌داری در حوزه نشاط در مدارس انجام دهیم باید از دوره ابتدایی و حتی پیش از دبستان شروع کنیم. در این دوره در کنار درس باید بخش قابل‌توجهی از زمان دانش‌آموزان به پرورش و تربیت خلاقیت‌شان اختصاص داده شود. بهترین سن برای پرورش خلاقیت همان هفت تا ۱۲ سالگی است که متأسفانه در مدارس مورد غفلت واقع شده و در مدارس محدودی به این مهم توجه می‌شود.

در خصوص پرورش خلاقیت، بازی‌ها و سرگرمی‌های زیادی وجود دارد؛ به‌طوری‌که حتی این پتانسیل وجود دارد که می‌توان بخشی از ساعت دانش‌آموز در مدرسه را در قالب یک واحد درسی به پرورش خلاقیتش اختصاص داد.

*** عضو مجلس دانش‌آموزی تهران**

جدول ۳۳۷۳ ■ طراح: بیژن گورانی

افقی:

۱- ضربه پا به توپ- کوچه یک‌طرفه- نوعی سوسمار بزرگ ۲- حرکت عضلانی سریع و غیرارادی- آهو- اصلاح خرابی ۳- زیور و زینت- وضع و حالت چهره- بخش کوچکی از یک چیز ۴- میز سخنرانی- ورزش آبی- سخنور ۵- مجله حاوی مدل‌های لباس- برتر- تکرار حرفی ۶- خون- پرده‌داری خانه کعبه- ستایش‌گر ۷- دختران عرب- مردان عرب- نام کوچک هیتلر ۸- هریک از مواد قانون اساسی- کشوری در جنوب شرقی آسیا- صومعه ۹- دو برابر صد- فیلمی ساخته استیون اسپیلبرگ- رختکن حمام‌های قدیمی ۱۰- هادی الکتریسیته- نوعی چاشنی خوراکی- مفقود ۱۱- شالوده- آماده - شهری در ایتالیا ۱۲- قوم مغول- کارگاه عکاسی- کشتن با نیت قبلی ۱۳- زهی خجسته زمانی که ... باز آید- اسراف‌کار- شراب ۱۴- ناپسندداشتن- گوشه‌نشینی- از عناصر اربعه ۱۵- پرستاری- مربوط- برداشت محصول.

عمودی:

۱- پراکندگی- بادی که سرعت آن زیاد است- برچسب ۲- حالتی مخصوص زن باردار- از فرماندهان شجاع نیروی هوایی ارتش در جنگ تحمیلی ۳- دروغ‌دانستن سخنی- مسافر سرزمین عجایب- خاموش ۴- خشکی مزاج- افسانه‌گو- بله شیرازی ۵- شهری در استان خراسان شمالی- آشوب- خطی در دایره ۶- ساز شکوه‌گر- فقر و بی‌چیزی- برج آهنی فرانسه ۷-مظهرسفیدی-درخشندگی-گرفتن۸-اصطکاک- درست‌دانستن سخن یا عملی- جلادهنده کفش ۹- وضعیت دشوار- رایانه کیفی- پایین‌رفتن آب دریا ۱۰- ارث‌برنده- منطقه خوش آب و هوای تابستانی- شبکه گسترده جهانی ۱۱- مخفف بدتر- بهشت- معاشرت ۱۲- طلا- یک یک مردم- فاش‌شده ۱۳- دارای طول زمانی- ژرفنا- شماره‌ها ۱۴-نویسنده‌مجموعه‌رمان‌های‌هری‌پاتر-تیمارگراسب ۱۵- معادل فارسی اتوبوس- باشکوه- همسر زن.

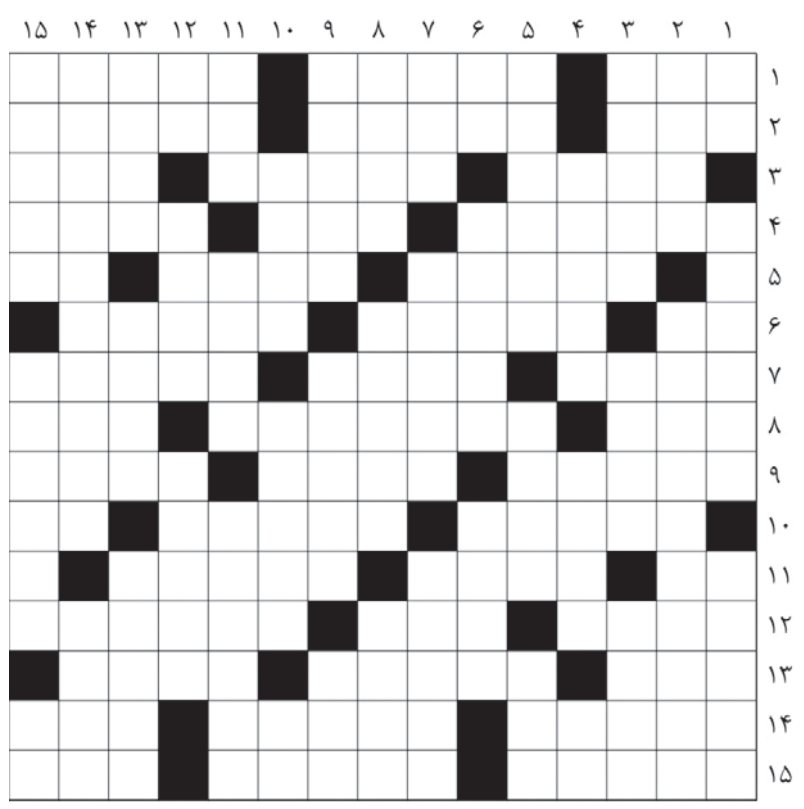

حل سودوکو سخت

۲	۴	۹	۳	۷	۸	۱	۶	۵
۸	۷	۶	۵	۱	۲	۹	۴	۳
۱	۵	۳	۴	۶	۹	۸	۲	۷
۷	۹	۱	۶	۲	۴	۵	۳	۸
۴	۸	۲	۷	۳	۵	۶	۹	۱
۶	۳	۵	۸	۹	۱	۲	۷	۴
۳	۱	۴	۲	۵	۶	۷	۸	۹
۹	۲	۷	۱	۸	۳	۴	۵	۶
۵	۶	۸	۹	۴	۷	۳	۱	۲

حل سودوکو ۲۳۶۸

۹	۴	۸	۱	۶	۷	۵	۲	۳
۵	۷	۲	۸	۹	۳	۶	۱	۴
۶	۱	۳	۲	۵	۴	۹	۸	۷
۳	۲	۷	۶	۸	۵	۱	۴	۹
۱	۶	۹	۳	۴	۲	۸	۷	۵
۸	۵	۴	۷	۱	۹	۳	۶	۲
۴	۳	۱	۵	۲	۶	۷	۹	۸
۲	۸	۵	۹	۷	۱	۴	۳	۶
۷	۹	۶	۴	۳	۸	۲	۵	۱

جدول ۳۳۷۲

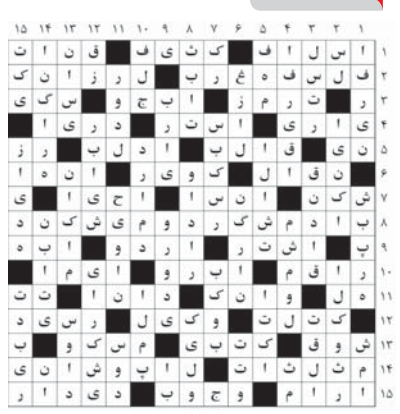

سودوکو سخت ۲۳۶۹

زمان پیشنهادی: ۴۰ دقیقه

قانون‌های حل جدول سودوکو:

۱- در هر سطر و ستون باید اعداد یک تا ۹ نوشته شود. بدیهی است که هیچ عددی نباید تکرار شود.

۲- در هر مربع ۳×۳ اعداد یک تا ۹ باید نوشته شود و در نتیجه هیچ عددی نباید تکرار شود.

		۹	۱		۳	۶		
		۳	۲					
	۱			۷			۲	
۶						۷	۹	۴
۳			۴		۸			۶
۹	۴	۵						۸
	۹			۲			۷	
					۷	۸		
		۸	۹		۵	۱		

سودوکو ساده ۲۳۶۹

زمان پیشنهادی: ۲۰ دقیقه

سودوکو

سودوکو Sudoku یک واژه ترکیبی ژاپنی به معنای عددهای بی‌تکرار است و امروزه به جدولی از اعداد گفته می‌شود که به عنوان یک سرگرمی رایج در نشریات کشورهای مختلف به چاپ می‌رسد.

۳			۶	۸	۷	۱		
۶		۲			۳			
	۹		۴		۵			
۵		۶						۲
	۳			۶			۵	
۱						۳		۴
			۸		۶		۷	
			۳			۲		۵
		۳	۵	۴	۲			۸